

אותם בלי כל קושי. לעונה הבאה מתכוננים אנו להכין שטח מרעה זרוע לבני הבקר בתקופת הגמילה.

טיפול

אנו נוהגים לרסס את העדר במשך כל השנה בהפסקות של 7—10 ימים. מכניסים את העדר לחצר קטנה ועוברים בתוך החצר מפרה לפרה ומרססים אותן בצורה זו.

הורקנו את העדר נגד גמרת ונגד מחלת הפה והטלפיים. לביצוע ההזרקה באופן נוח סידרנו שביל צר מגודר בתיל לאורך 8 מטר.

תוכניותינו לעתיד

בדעתנו לשפר את האספקה ע"י הכנת תחמיץ וכן זריעת חלקת מרעה לעונת הקיץ. כן רוצים אנו לגדור את שטחי המרעה. כדי שנוכל לעקוב כראוי אחרי התפתחות בני הבקר וקצב עלייתם במשקל נשתדל לרכוש מאזניים לשקילת הבהמות. על יסוד הנסיון שרכשנו עד עתה, הגענו להכרה שרצוי בדרך כלל להגדיל את העדר כדי שינוצלו ביתר יעילות מקורות המזון במרעה הטבעי וכך חות העבודה שעומדים לרשותנו.

חנוך בן צור

חיים ראובני

יבנאל

הראשון לצאתו למרעה וביום השני מתעייף העגל מאוד אבל לאחר זה הוא מתרגל ויוצא לעדר ברצון. ההשגחה על העגלים הקטנים בימי הראשונים במרעה צריכה להיות מעולה מאד כי יכול לקרות שהעגל ירבץ ויגמנם והעדר יחד עם האם יתקדם. לאחר שהאם מרגישה בהיעלמות העגל היא מתחילה לגעות ולחפש אותו. חיפוש זה יכול להימשך אפילו כמה שעות. הרועה יחזר עם הפרה, מנסים למצוא את האבדה ובדרך כלל לעת ערב מתגלה העגל. לאחר מקרה כזה הפרה כבר משגיחה על העגל מאוד מאוד. הטיפול בפרות המקומיות הוא יותר קל — הן שקטות מאוד. שני ימים לאחר ההמלטה אנו מוציאים אותן למרעה, והעגל נשאר בבית עד גיל 3—4 שבועות.

גמילה

אנו גומלים את הוולדות בגיל 7—8 חודשים. מפרידים את הוולדות לחצר מיוחדת. מאכילים אותם שחת משובחת, $1\frac{1}{2}$ ק"ג תערובת לכל ראש, וכך זה נמשך חודש וחצי. לאחר מזה אנו מוציאים את הוולדות חזרה לעדר ואם במקרה אחד מהם יונק, מחזירים אותו לגדרה לזמן נוסף. בני הבקר בזמן הגמילה מתקרבים אלינו מאוד ונעשים שקטים עד כדי כך שאנו יכולים לתפוש

גידול עגלים לבשר במשק הזורע

מעוניין במחזור מהיר ושואף לקצר ככל האפשר את הזמן הדרוש להביא את העגל ל-400 ק"ג. הבעיה היא, איפוא, בכמה אנו יכולים לקצר את תקופת הגידול של העגלים או בכמה עולה לנו זירוז קצב הגדילה. אנו משתדלים לנצל ככל האפשר כל שעל מרעה; אך לא בכל העונות ניתן להביא את העגלים למשקל השיווק על מרעה בלבד או אף על המרעה ברובו. יתר על כן צורת השור בזמן השיווק, טיב הבשר, אחוז התפוקה — הם שקובעים במידה רבה את המחיר עבור קילו משקל חי. מקובל בארצות בעלות מסורת ארוכה בגידול בקר לבשר להשלים את תקופת המרעה בתקופת סיום של פיתום מזורז ביותר. מובן הוא שכל ארץ וכל איזור ינהגו לפי התנאים המיוחדים

במשקנו ישנו עדר עגלים מעדר החלב וכו כ-120 ראש; חלקם ילידי המקום וחלקם קנויים. אנו נוהגים לשווק את העגלים במשקל של 400 ק"ג בערך. עיקר קיומם על המרעה. לפי העונה יוצאים העגלים בראשונה למרעה בגיל בין 4—6 חודשים וממשיכים לרעותם עד לפיתום ההשלמה (פיניש). את נסיונו בפיתום ההשלמה ברצוני למסור להלן.

המדובר כאן על נסיונו בפיתום השלמה של 5 קבוצות עגלים, כל קבוצה בת 8 עגלים. כל הקבוצות קיבלו את הפיתום הזה בדיר. כעת אנו מנסים פיתום השלמה במרעה טבעי בשתי קבוצות נוספות.

אין צורך בהסברים רבים כדי להבין שהמשק

שלהם, אך אין מערערים על עצם הענין. אנו עקבנו אחרי התפתחות הקבוצה לפי הבחינות הבאות: 1. עונת הפיטום, 2. ההזנה, 3. המשקל בהתחלת הפיטום. כל הקבוצות הוחזקו באותם המבנים בשתי פריות ישנות, שהותקנו באמצעים זולים להחזקת קבוצה של 8 עגלים. התנאים אינם

אידיאליים, אך מבטיחים מקום מספיק על ד האיבוס, הגנה בפני גשם וחום וכן מרבץ יבש מינימלי. כל הקבוצות שווקו במצב טוב מאד ובגיל בין 16–17 חודש (מבלי להביא בחשבון כמה מקרים לא רגילים).

טבלה 1. תוספת המשקל בפיטום ההשלמה (פיניש)

הערות	תוספת יומית לעגל, ק"ג	חסר פיטום ממוצע יומי	תוספת כללית לעגל, ק"ג	משקל שווק של עגל ק"ג	משקל ההחלתי של עגל, ק"ג	תוספת כללית ק"ג	משקל הקבוצה בשיווק, ק"ג	משקל הקבוצה בהתחלה, ק"ג	תאריך השיווק	תאריך התחלת הפיטום	קבוצה
העגלים לא שווקו יחד	1.228	63.5	78	416	338	523	3229	2706	31.8.56	21.6.56	א'
כמו בקבוצה א'	1.014	72.4	73.4	403	329.6	587	3224	2637	2.11.56	2.8.56	ב'
כמו בקבוצה א'	1.139	71.4	81.3	380.8	299.5	650	3046	2396	21.11.56	5.9.56	ג'
כל העגלים שווקו יחד	1.278	90	115	399	284	919	3191	2272	7.2.57	7.11.56	ד'
העגלים שווקו ב־2 קב' 4 עגלים בכל קבוצה	1.350	100	135	404	269	1082	3233	2151	2.3.57	22.11.56	ה'
כל הקבוצות	1.202	79.4	96.5	401	304	3761	15923	12162			

טבלה 2. ההזנה ב־5 הקבוצות; מחושב ביחידות מזון לעגל לכל התקופה ובממוצע ליום

מספר הקבוצה	מספר ימי הפיטום	שחת	תירס ירוק	סתווין	שיבולת שועל או חלתן	חומץ תירס	סחיס	מזון מרוכז תערובת	קמח תירס	ס"ה לכל התקופה	יחידות מזון ליום לעגל	יחידות מזון תוספת לכל ק"ג	יחידות מזון
א	64	64	96	—	—	—	192	162	45	559	8.7	7.1	7.1
ב	72	72	45	63	—	—	216	186	45	627	8.7	8.6	8.6
ג	71	71	45	60	—	32	213	183	45	619	8.8	7.7	7.7
ד	90	90	—	—	35	135	270	240	45	815	9.0	7.0	7.0
ה	100	100	—	—	60	105	300	270	45	880	8.8	6.5	6.5

התוספת הכללית של תקופת הפיטום מהווה 23.6% של משקל השיווק; ובחישוב לפי המשקל בהתחלת הפיטום יוצא שב־79.4 ימים קיבלו העגלים תוספת משקל של 30.9%. ההזנה. כל הקבוצות קיבלו בשלושת השבועות הראשונים כ־8 י"מ. יתר הזמן, עד לשיווק, קיבלו כ־10 י"מ. בתקופה הראשונה קיבלו כל השוורים את המ"מ ואת השחת שנשארו באבוס היונקים. המ"מ היה בעל הרכב שווה לכל הקבוצות — 3 ק"ג פתיתי סלק סוכר יבש (סחיט), 3 ק"ג תערובת רגילה של הרפת. בחודש האחרון הוחלף

ק"ג תערובת ב־1 ק"ג תירס, ובשבועיים האחרונים הוספנו על הכמות הכללית עוד 1 ק"ג קמח תירס. בדומה למנת המ"מ, נשארה שווה לכל תקופת הפיטום ולכל הקבוצות, מנת השחת. מענין שכל העגלים לא היו להוטים אחרי השחת, אף כי היתה בעלת טיב לא ירוד. הגשנו לכל קבוצה של 8 עגלים פעמיים ביום, בוקר וערב, חבילת שחת בקיה דגן. אך העגלים אכלו רק את החלקים העדינים, ובדרך כלל השאירו לפחות כמחצית הכמות שהוגשה. כל עגל אכל בממוצע לא יותר מ־1 י"מ, דהיינו 2.5–3 ק"ג. קבוצה א' קיבלה

היגשנו אותם עם המזון המרוכז וקמח התירס כשהם בקרקעית האיבוס. אחרת היו העגלים מלקקים קודם כל רק את הפתיתים. נראה לנו שאי-הרצון לשחת קשור במידה ידועה בהאבסת הפתיתים שהם קלים ובעלי נפח גדול. יתר על כן, הם מצמיאים והעגל שותה בעקב אכילתם כמויות מים גדולות; היוצא מזה שכרסו מתמלאה ואינו נמשך עוד אחרי השחת. על כל פנים אחרי השחת מהטיב הרגיל שבארצנו. את המזונות הגסים לא שקלנו, אולם אנו אומדים שבממוצע אכל כל עגל במשך תקופת הפיטום כ־9 י"מ ליום. אין באפשרותנו להסביר בוודאות את ההפרשים בתוספת היומית בין הקבוצות השונות. נראה לנו שהמשקל ההתחלתי, כל עוד הוא מת- נודד בין 270–350 ק"ג אינו משפיע על התוספת היומית. לעומת זאת נראה שהמצב הגופני בהת- חלת הפיטום קובע יותר. עגל בריא, רוה באופן יחסי, יוסיף יותר מעגל שהוא כבר שמן עם התחלת הפיטום. לפי התרשמותנו זאת הסיבה העיקרית לתוספת הקטנה יותר של קבוצה ב'. תקופת השנה משפיעה כנראה אף היא על התר- ספת היומית וקבוצות ד' וה' שהתחלת פיטומן חלה בחודש נובמבר, השיגו את התוספת הגדולה ביותר. כנראה שתקופת שלהי הקיץ — החדשים אוגוסט–אוקטובר — אינה נוחה במיוחד לפיטום. בהמשך תצפיותינו נשלים את התמונה לכל חודשי השנה ונחזור על תוצאות הפיטום באותם החודשים הכלולים בדו"ח זה. כשתקופת הפיטום היא בגבולות 60–100 יום בס"ה אין מורגשת השפעה מכרעת על התוספת היומית מחמת אורך התקופה. בשתי הקבוצות הקוטביות מבחינה זו (א' ו-ה') הושגו תוצאות טובות. כעת אנו מחזיר- קים עגלים בפיטום בשילוב עם מרעה טבעי ובעונה מאוחרת יותר נערוך נסיון תוך שילוב במרעה זרוע.

שמעון אופנהיימר

הזרוע 31.3.57.

במשך כל זמן הפיטום כ־15 ק"ג תירס ירוק קצוץ. גם קבוצה ב' קיבלה במשך החודש הרא- שון 15 ק"ג תירס ירוק; מאז ועד השיווק הוחלף התירס באותה כמות של סתיון קצוץ. עם גמר הסתיון הוכנס תחמיץ תירס בכמות של כ־10 ק"ג לעגל ליום. קבוצה ד' קיבלה במשך כל הזמן 10 ק"ג תחמיץ תירס לעגל וליום. במשך חודש דצמבר ובמחצית ינואר זכתה קבוצה זו ב־10 ק"ג ש"ש ירוקה לראש וליום, נוסף למזונות הנ"ל. קבוצה ה' קיבלה במשך 70 יום תחמיץ תירס ונהנתה במשך דצמבר ינואר ממנת ש"ש כמו קבוצה ד'. בתקופה אחרי זה, עד לשיווק קיבלה הקבוצה מנה של כ־15 ק"ג תלתן משובש במידה רבה בעשבי בר.

תיאבון כל הקבוצות היה טוב במשך כל הזמן, לא היו מקרים של קילקול קיבה וגם מחלות אחרות לא פקדו את העגלים. כל מיני המספוא הגס נאכלו באיטיות רבה, פרט לירק עדין כגון ש"ש ותלתן. התרשמונו שהעגלים היו ודאי אוכ- לים כמויות נוספות של ירק עדין, מבלי שהדבר היה גורע מתאבונם לגבי המ"מ. התירס הירוק, הסתיון והתחמיץ נאכלו ללא שיריים, אך כאמור, באיטיות. נראה לנו שרצוי להגיש לעגלי המרבק באופן קבוע כמות של כ־20 ק"ג ירק עדין, בעיקר לגירוי התיאבון. לעומת זאת נראה היה לנו שתחמיץ התירס עדיף מהתירס הירוק הקצוץ וכמו כן מהסתיון. הבחינה המכרעת בתקופה זו של 2–3 חודשים היא להבטיח אכילה מאכסי- מלית. מזון גס שמצמצם את „תאוות“ האכילה של מזונות מרוכזים איננו רצוי. הסתיון והתירס שנקצרים בשלב מאוחר של גדילתם, השביעו בשיעור רב את העגלים מבלי שהיה ביכולתם לספק את כל הדרוש כדי להבטיח תוספת מאכסי- מלית תוך זמן מוגבל ביותר. פתיתי סלק הסוכר נראים לנו כמזון אידיאלי לתקופת הפיטום, העגלים להוטים אחריהם.

מזון מרוכז במנת ה„הכנה“

המומחים של אוניברסיטת פיורדי (ארה"ב) אומרים שרצוי לתת לפרות שבהכנה מזון מרוכז, אולם אין כל תועלת במנות גדושות! בניסויים שנערכו על ידם נוכחו שתוספת של 2 ק"ג מזון מרוכז למנת מספוא גס בעל איכות טובה מספיקה בהחלט.